

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle

29.10.2014 Helsinki

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain muuttamisesta

Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry katsoo, että lähisuhdeväkivallan sovittelu tulee kieltää riita- ja rikosasioiden sovittelua koskevassa lainsäädännössä.

Hallituksen esityksessä ei ole lainkaan puututtu kysymykseen sovittelun soveltumisesta lähisuhdeväkivaltaan.

Kevään 2011 hallitusohjelmassa suositeltiin lähisuhdeväkivallan sovittelun vähentämistä. Tämä ei ole toteutunut, vaan **tämä eduskuntakauden aikana sovitteluun ohjattujen lähisuhdeväkivaltatapauksen prosentuaalinen osuus on vuoden 2011 luvusta 14,7 % noussut vuoden 2013 lukuun 16%**. Vuonna 2013 tämä tarkoitti 1888 tapausta, joten ilmiö on varsin laaja. Tapauksista suuri osa on perustekomuotoisia pahoinpitelyjä (70%), mukana myös 16 kpl törkeitä pahoinpitelyjä tai yrityksiä. (Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2013, THL 2014).

Tilanne on monin tavoin ristiriitainen. Hallitusohjelmasta huolimatta heti saman vuoden syksynä poliisihallituksen lausunnossa (marraskuu 2011) suhtauduttiin myönteisesti lähisuhdeväkivallan sovitteluun, joskin lausunto oli varauksellinen törkeiden pahoinpitelyjen sekä toistuvan väkivallan suhteen. Kuitenkin myös törkeitä pahoinpitelyitä lähisuhteissa ohjataan sovitteluun.

Lähisuhdeväkivallan sovittelu on lainsäädännön voimassaolon aikana ollut huomattavassa nousussa. Kun sovitteluun ohjattiin viime vuonna 1888 lähisuhdeväkivaltatapausta, niin vuonna 2007 sovitteluun ohjattuja lähisuhdeväkivaltatapauksia oli 775 (Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2013, THL 2014). **Nuorten tekemien rikosten ja vahingontekojen sovittelusta alkaneesta käytännöstä on siis muodostunut käytäntö, jossa lähisuhdeväkivalta on nykyään yleisesti soviteltava rikostyyppi.**

CEDAW-komitea

Myös CEDAW-komitea on vuonna 2008 Suomea koskevissa loppupäätelmissään kiinnittänyt huomiota siihen, ettei sovittelymenettely saa johtaa lähisuhdeväkivaltaan syyllistyneiden miesten syytteiden välttämiseen vaan sovittelua tulisi tarkastella naisten ihmisoikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Vuonna 2014 CEDAW-komitea kiinnitti myös Suomen maata tarkastellessaan huomiota naisuhrien uudelleen traumatisoitumisen vaaraan sovitteluprosessissa sekä siihen, että lähisuhdeväkivallan sovittelu on laajentunut hallitusohjelmasta huolimatta.

Uhrin oikeusturva

Parisuhdeväkivaltaa ei lähtökohtaisesti käsitellä edes ammattiterapeuttien keskuudessa siten, että väkivallan uhri ja tekijä ovat läsnä samanaikaisesti. Paritapaamisen nähdään vaikeuttavan väkivallan ilmituloa ja lisäksi voivan aiheuttaa uusia riskejä uhrin turvallisuuden kannalta terapiatilanteessa.

Lähisuhdeväkivallan dynamiikkaan kuuluvat olennaisesti ja toistuvasti väkivallan jälkeen sovinnon tekeminen ja anteeksianto, jota seuraavat uudet väkivallanteot. Lähisuhdeväkivallan sovittelu saattaa altistaa väkivallan uhrin uudelleen traumatisoitumiselle, jos väkivaltatyypin erikoislaatua ei sovittelussa ymmärretä lähtökohtaisesti. Aihealue on vaativa myös terapeuteille, ja vaatii pitkää perehtyneisyyttä. Uhan alla elävän henkilön kyky kieltäytyä sovittelusta voi olla alentunut. Juuri jatkuva uhan ilmapiiri on tutkimusten mukaan leimallista parisuhdeväkivallalle. Jos sovittelun piirissä ei tunnisteta parisuhdeväkivallan alistavaa vallankäyttöön liittyvää luonnetta, vaan väkivalta ymmärretään konfliktin seurauksena tai vuorovaikutusongelmana, epätasapainoiset valtasuhteet jäävät huomaamatta, ja sovittelun edellytys osapuolten tasaveroisesta neuvotteluasemasta jää toteutumatta.

On syytä olla vakavasti huolissaan lähisuhdeväkivallan uhrien oikeusturvasta, sillä sovittelu vähentää tapausten etenemistä oikeusistuimeen.

Hallituksen esityksen sivulla 7 todetaan: "Sovittelu on sosiaali- ja terveysministeriön yleisessä ohjauksessa ennen kaikkea sosiaali- ja terveystyö". Rikosasioiden ja riita-asioiden sovittelu ei kuitenkaan lainsäädäntömme mukaan voi olla sosiaali- tai terveydenhuollon palvelu, vaan kyseessä on **oikeusturvapalvelu**. Esityksessä ei ole nyt pohdittu, mitkä edellytykset terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on edistää ja kehittää oikeusturvaa.

Valtiovarainministeriön asettamassa keskus- ja aluehallinnon virastosevityshankkeessa selvitetään parhaillaan keskushallinnon ja aluehallinnon kokonaisuudistusvaihtoehtoja. Tämä meneillään oleva hanke olisi tullut kytkeä tähän hallinnolliseen uudistukseen sekä odottaa hankkeen ehdotuksia ennen tätä hallituksen esitystä.

Esityksessä on pohdittu yhteiskunnalle sovittelusta koituvia huomattavia säästöjä, silloin kun esitutkinta voidaan jättää toimittamatta tai lopettaa tai syyte jättää nostamatta. Sovittelualoitteiden lukumäärän nousua ei demokraattisessa yhteiskunnassa voida tavoitella taloudellisesta näkökulmasta, jos on syytä olettaa kuten lähisuhdeväkivallassa, että uhrin oikeusturva saattaa vaarantua.

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n puolesta,
Johanna Pakkanen
Pääsihteeri
Naisjärjestöt Yhteistyössä - Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry
GSM +358 50 469 6242
johanna.pakkanen@nytkis.org
Bulevardi 11 A 1, 00120 Helsinki, Finland